

18

1734 13

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
DE

RHACHITIDE

Von der

Englischen Krankheit

QUAM

AUSPICE DEO PROPITIO
ET CONSENSU ATQUE AVCTORITATE GRATIOSÆ
FACULTATIS MEDICÆ

IN ALMA REGIA FRIDERICIANA

PRÆSIDE

DN. D. JOANNE JUNCKERO

PROFESSORE MED. PVBL. ORDINARIO

DOMINO PRÆCEPTORE ET PATRONO ÆTERNVM COLENDO

PRO GRADV DOCTORIS

SVMMISQVE IN MEDICINA HONORIBVS ET PRIVILEGIIS

DOCTORALIBVS LEGITIME IMPETRANDIS

H. L. C.

Anno MDCCXXXIX, d. Octobr.

PVBLCÆ AC PLACIDÆ ERVDITORVM VENTILATIONI SVBICIT

AVCTOR RESPONDENS

HERMANNVS HENRICVS OVERBECK

ALTENA - WESTPHALVS.

HALÆ MAGDEBVRGICÆ,

Typis IOANNIS CHRISTIANI HILLIGERI, Acad. Typogr.

DEO SVMMO
PATRONIS
FAVTORIBVS
ET
AMICIS

D. D.
AVCTOR,

PRÆFATIO.

Rhachitidis morbum alii quidem novum esse & ab hinc octoginta circiter annos in occidentalibus Angliæ regionibus primam originem cepisse putant; alii autem in contrariam sententiam abeunt, & novum tantum *nomen*, ipsum vero morbum adeo antiquum esse perhibent, ut iam HIPPOCRATES illius signa & symptomata accurate descripserit. Ad priorem classem imprimis pertinent GLISSONIVS & MAIOVIVS, quorum ille primus fuit, qui de rhachitide peculiariter

R.

rem tractatum edidit, & illius singularem indolem ac fiendi modum per demonstrationes mathematicas explicare operose conatus est; hic autem illius opinionem pro commento ingenioso declarans, aliam ætiologiam, licet re ipsa partem differentem, in medium produxit. Ad posterioriorem ordinem referendi sunt HECQUETVS, SPONIVS aliique, qui loca quædam HIPPOCRATIS ad sententiam suam defendendam allegant. Præcipue etiam *Excell.* HEISTERVS hunc morbum pro antiquo habet, & non sine similitudine veri conicit, rhachiticos fuisse infantes illos, quos prioribus seculis superstitionis *supposititios*, die Wechsel-Bälge appellaverint. *Vid. Annal. Acad. Jul. semestr. X. S. 33.* Ex quocunque autem tempore huius morbi originem ducamus, certissimum est, Autores fere omnes, qui de eo scripserunt, uno veluti ore tales causas in medium proferre, quæ cum vulgari systemate pathologico, scilicet cum affectione & obstructione nervorum, apprime conveniunt; de quibus autem, æque ac de aliis, ex hoc fonte derivatis morborum rationibus, nonnulli iam dubitant recentiorum. Sic *Excell.* PRÆSES dubia sua de rhachi-

rhachitidis vulgari ætiologia in *Consp. Patolog.* p. 130-132. proposuit, atque ex aliis rationibus hunc morbum derivavit. Quæ generaliora problemata uti veritatis speciem præ se ferre & ulteriori evolutione digna videntur: ita commoda mihi visa sunt, ut hanc materiam pro Dissertationis inauguralis themate elegerim. Tribus autem Capitibus eandem explicandam mihi proposui: Primo quidem capite historiam huius morbi & vulgarem ætiologiam enarrabo; altero autem dubia contra illam in medium proferam, & aliam huius morbi originem aliumque fiendi modum demonstrabo; tertio denique therapeuti- cam illius tractationem, causis indicatis congruentem, ob oculos ponam. Quæ ut in rei medicæ emolumentum præstare possim, facultatem a Deo, lucis origine, humillime expeto.

CAPVT PRIMVM.

§. I.

Quemadmodum historia morbi, fideliter collecta & iudiciose applicata, ad causarum verarum explicationem plurimum lucis affundit: ita pro consuetudinis ratione, quam in scribendis dissertationibus observare solent, *subiecta & signa* huius

huius morbi diagnostica reliquaque phaenomena eruendis causis præmittere necessarium duco. Igitur quod ad *subiecta* attinet, omnes fere Autores in eo conveniunt, quod rhachitis morbus sit *infantibus* proprius, quodque in ea ætatis periodo præcipue observetur, in qua *atrophia* tenellulos istos divexare solet: nempe a nono circiter post partum mense usque ad annum tertium vel quartum, seu, quod idem est, a tempore illo, quo vel ablactantur, vel cibis solidis præmature infarciuntur, usque ad virium concoctionis & digestionis maiorem facultatem. Raro autem mox post partum & rarissime in utero materno hic morbus contrahitur. Quare dubitant Autores de rhachitide connata, & GLISSONIVS pag. 179. dicit: nondum liquere, an parentes, hoc morbo in pueritia affecti, prolem eo affectam genituri sint.

II.

Interim ratione *subiectorum* hic æque, ac in aliis infantum morbis, quam maxime notare convenit, quod non omnes promiscue infantes eadem frequentia & facilitate rhachitidi sint expositi, sed illi præcipue, quorum parentes & corpore & animo sunt sensibiles, molles, otiosi, opipera mensa utentes, morbis chronicis exhausti, & quorum molle vitæ genus in alendos & educandos infantes quovis modo transfertur & applicatur. Hos sequuntur parentum pauperrimorum infantes, qui contra omnes diætæ regulas peccare coguntur. Contra proles, quæ a durioribus parentibus generatæ, & mox ab incunabilis duriori vitæ sorti expantæ,

fixa, modo non extreme negligenter educata, neque rhachitidi neque aliis morbis, si causarum externarum iniurias & violentias excipiamus, adeo facile obnoxia reperuntur. Imo licet etiam pauperum & mediocrius fortis parentum infantes, uti modo dictum, passim rhachitici evadant: perpendendum tamen omnino est, eos ad numerum ditiorum & honoratorum minime accedere, & præterea non a tacitis, sed semper fore manifestis externis causis & iniuriis provenire. Hanc subiectorum differentiam bene iam tradidit GLISSONIVS p. 286. sequentibus verbis: *Morbus hic potissimum generosorum, præsertim eorum, qui molliter vivunt, cunas infestat, deinde eorum, qui sedentariam & securam vitam agunt: hinc infimæ plebis, ob varios per necessitatem errores diætæ: minime illorum, qui medicis sunt fortune, laboribus adjecti, neque necessariis ad vitam desistuntur.* Quæ frequentia rhachiticorum divitum præ aliis inferioribus ob eam potissimum rationem notanda erit, ne in explicandis causis nimium tribuamus vitiis diætæ, seu in qualitatibus aëris & alimentorum adeo anxie hæreamus, & rigorose versemur; de quibus infra explicatius erit dicendum.

III.

A subiectis progredior ad *signa*, unde rhachitis dignoscitur, & quem admodum hic morbus suos habet gradus; ita primum *incipientis*, deinde *adultioris signa* trademus. Quod ad *signa imminentis rhachitidis* attinet, ea in BOERHAAVII *aphor. de cognoscendis & curandis morbis pag. m. 532.* sequentibus verbis succincte delineata sunt: *Cognoscitur morbus hic incipiens in his, qui nondum in-*
scant,

cedunt, 1) ab aetate, 2) a causis progressis, 3) a fratribus, sororibus, simili malo captis. 4) a tumore flaccido capitis & faciei. 5) a cute laxa. 6) a tumore abdominis. 7) a macilentia reliquarum partium, imprimis musculorum. 8) a protuberantia epiphysion ad insertiones radii, ulnae, humeri, genu, tibiae, fibulae. 9) a magnitudine arteriarum & venarum ingularium, dum reliquae decreſcunt. In illis vero, qui iam ambulare inceperant, noscitur adveniens malum, 1) ex omnibus antecedentibus. 2) ab inſeſſu tardiore, infirmo, prolapſu, inſtabilitate, tranſeunte in aſſiduam ſedendi voluntatem, mox abituram in decubitum perpetuum, tandemque in impotentiam motus quorūcumque artuum, collo flexili, capite nutante. 3) ab ingenii prematuro acumine, ſenſuum ſincero exercitio, appetitu & digeſtione ferme illeſis. His imminentis morbi ſignis unicū adhuc addendum erit, nempe *continuus vagitus*, qui in plurimis rhachitidem præcedit.

IV.

Adultioris morbi ſigna adeo manifeſta & omnium oculis ita expoſita ſunt, ut Autores in eis conſignandis proſus conveniant, & a vulgo quoque dignoſcantur. Videlicet generatim obſervatur læſa membrorum corporis proportio, quam per ſingulas cavitates & regiones ſpeciaticim nunc indicabo. *Caput* in eam amplitudinem craſſeſcit, ut tenelluli ægrotantes illud vix erectum ſuſtinere queant. Contra *pectus* anguſtum & pauliſper depreſſum eſt; præter *cartilaginem enſiformem*, quam in altum elatam & inſtar pectoris gallinæ ſeu naviculæ inverſæ formatam in pluribus conſpicimus. *Abdomen*, imprimis latus illius dextrum, plerumque adeo tumidum eſt, ut expansione ſua tympanum referre videa-

videatur; nisi quidem diarrhæa tandem accedens colliquativa hunc tumorem imminuat. *Ossa brachiorum* pedumque inferiorum sunt incurvata & eorum *articuli* tam nodosi & prominentes visuntur, ac si duplicati essent; a quo symptomate Germani hunc morbum vocare solent *die doppelte Glieder*. Præcipue autem *spina dorsi* varie torquetur, & modo introrsum modo extrorsum flectitur; quæ specialis afflictio ansam dedit, ut *rhachitidis* nomen huic morbo impositum sit: *spina* enim dorsi a Græcis *ῥαχίς* appellatur. Reliquæ externi corporis partes maiorem laxitatis gradum ostendunt, & hæc atonia eximia languorem virium universalem habet coniunctum. Præterea respiratio admodum difficilis est, & toto morbi decursu lentescens febricula corpus depascit.

V.

Hæc sunt præcipua signa læsæ *partium externarum* proportionis. Nunc indicandum erit, quas læsiones *internas* cadaverum sectiones frequentius manifestent. In cavitate abdominis *hepar* plerorumque adeo magnum & expansum reperitur, ut naturalem sui proportionem gemino fere pondere superet. Præcipue autem *glandule mesenterii* tantum non in omnibus oblesæ sunt strumis & scirrhis diversæ magnitudinis. Tractus *ventriculi* & *intestinorum* flatulenta distensione ultra statum naturalem expanditur. Media corporis cavitas manifestat *pulmones* hic infarctos, illic scirrhosos, istic ulceratos, qui præterea eximiam cum pleura concretionem patiuntur. In suprema autem cavitate vix ullæ læsiones de-

B

prehen-

prehenduntur: quamvis enim nonnulli Autores exsuperantem *cerebri* molem aliquando observasse sibi videri sint, perpendendum tamen est, nobilissimi huius organi proportionem per quælibet fere individua magnopere differre, ideoque magnam *cerebri* molem non facile vitii & læsionis nomine venire. Interim curatius inquirendum puto, num id, quod nonnulli de *principio spinalis medullæ* solito duriore tradiderunt, in pluribus verum deprehendatur, an vero hypotheleos defendendæ inclinatio fallaciam quandam opticam obiecerit. Ceterum in tribus cavitatibus, abdomine, thorace & capite, serum extravasatum non nunquam deprehenditur.

VI.

Præmissa morbi nostri historia audiendum nunc erit, quid causarum accusare soleant Autores, qui de eo scripserunt. Notissimum est ex pathologia vulgari, quam usitatum sit, *obstructiones* tam *nervorum* quam *vasorum* plurium morborum causas incusare: multas autem difficultates hoc assertum premere, imo prorsus refutare, respectu quidem *vasorum* solide admodum STAH-LIVS in *diff. de obstructione vasorum sanguiferorum* demonstravit; respectu autem *nervorum* falsitatem illius placiti MVSITANVS in *trutina libr. I. cap. III.* ex eo præcipue probavit, quod nervi sint filamenta solida, quæ nullam habeant cavitatem seu tubulos. Quamvis autem hæc lux pathologica in scholæ medicæ tenebras splendorem suum emiserit, ipsæ tamen tenebræ eandem non comprehenderunt, sed plerique pathologorum in hunc usque

que diem eadem chorda oberrarunt, obstructiones suas ubique fere in medium proferendo. Sic v. g. in paralyfi, hemiplexia, apoplexia & reliquis morbis, ubi motuum vitalium defectus peccat, supponunt & incitant centram obstructionem pororum cerebri medullarium, quam vel largior sanguinis diffusio extra vasa, vel serum viscidum stagnans & distendens efficiat. Unde, ob elaterem deficientem, non possit non succedere tubulorum lucidorum medullarium subsidentia, compressio & spirituum animalium interceptio. Verum enim vero si vel unica illa circumstantia consideratur, quod vehemens animi commotio hominem, optime valentem, in apoplexiam vel paralyfin conicere possit & soleat, ubi tamen de sero viscido aut de aliis causis materialibus, nervos obstruentibus, ne cogitandum quidem est; non parum detrimenti obstructionis pathologia inde nanciscitur.

VII.

Pergemus autem ad specialem applicationem, & in morbo nostro indicabimus, quod plerique Autores uno quasi ore *obstructionem spinalis medulle* pro causa *immediata & proxima* rhachitidis habere soleant; ad causas autem *mediatas*, obstructionem talem efficientes, referant omne id, quod lympham vel acidam vel coagulantem reddere possit. Hanc lympham acidam & coagulantem, aut contra vappidam, nervis sese insinuare, & eorum subtiles meatus obstruere putant. Dissentiunt interim ratione *partis & totius*: alii enim iudicant, *spinalis* medullam ab eiusmodi crassis humoribus *totaliter* obrui,

obruī, & sic impediri, ut nutrimento nervoso aditus prorsus præcludatur; alii autem *partialem* tantum nervorum obstructionem admittunt. Ad posteriores pertinet PINEAV, qui *in diss. de rha-chitide Lugd. Batav. 1691.* habita scribit, non adesse viæ regiæ seu medullæ spinalis nervorumque obstructionem universalem, sed tantum spatii relictum, ut quorundam spirituum animalium influxus locum habere possit. Sicur autem pluri-mi materiam crassam, viscosam & pituitosam obstructionis causam hic accusant: ita VAVX *in diss. de rha-chitide Lugd. Batav. 1704.* habita, in contrariam sententiam abit, & humores potius tenuiores atque aciores, ut-pote ad nervos intrandos & obstruendos efficaciores, inculpat.

VIII.

Quæ vero causæ sint *occasionales & procatarticae*, per quas eiusmodi peccantes & obstruentes humores generentur, eas tam in parentibus quam in eorum liberis quærent, & imprimis ab usum rerum non naturalium magno rigore accusant. In parentibus morbosam viscerum constitutionem supponunt: unde vitiosum semen & impuri humores, fœtui nutriendo impares, dependant. Præterea specificas corruptiones scorbuticas & veneras passim proferunt, & perhibent, vitiosa earum salia, quibus semen imprægnatum sit, stamina eiusdem commatis in infantibus ponere, atque medietam causam in iis producere. Imprimis autem pravam victus rationem ad potus usque spirituosos in matribus criminis arguunt, & alimenta crassa, acida, dulcia, humores

mores crudos minusque defecatos generantia, damnare solent. Ex parte autem infantum inculpant primo *aërem humidum, nebulosum, frigidum*: hunc enim sanguinem reddere crassum, viscera obstruentem, & præterea nervis (quod mirum quibusdam videbitur) valde inimicum esse iudicant, & adeo strenui legum transgressarum iudices reperiuntur, ut ipsa infantum cubicula intrare atque aëris conditionem humidam frigidamque in illis explorare non dubitent; immemores sane, quod plures rhachitici in palatiis & ædibus nobilium, quam in squalidis & humidis pauperum tuguriis offendantur.

IX.

Post aërem *alimenta* seu vitiosam diætam in cibo & potu æque ac in parentibus in ius magnopere vocare solent. Respectu quidem *quantitatis* iudicant, copiam alimentorum, qua infantes infarcire vulgo soleant, digestionem impedire, chylum impurum & sanguinem tam acrem quam viscidum, nervis obstruendis idoneum, generare. Respectu autem *qualitatis* alimentorum per multa in catalogo suo habent, quæ noxia & morbo nostro faventia declarant, e. g. lac vel nimis pingue vel alio modo vitiosum, cerevisiam feculentam, omnia pingua, dulcia, saccharata, farinacea non fermentata, placentas, panem e clibano recenter extractum & plerasque carnes paululum duriores. Quæ quidem omnia, in *abstracto* considerata, non omni vitio carent, sed aliquando rhachitidi producendæ famulantur; si autem in *concreto* veritates facti examinamus, plures infantes offendimus rhachiticos, qui selecta

ineulpata imò scrupulosa in alimentis diæta fruuntur; & vix ad satietatem alimenta accipiunt, quam qui toto die quemlibet cibum, panem, caseum, pira, poma, pruna, ingerunt, & ceterum in cœno volutantur. Ex quibus discimus, eiusmodi errores diæteticos ad morbum hunc generandum prius non habere pondus, quam si peculiaris subiectorum conditio concurrat.

X.

Eodem modo res se habet cum accusatione reliquarum rerum non-naturalium, scilicet cum excretis & retentis cum somno & vigiliis & cum animi pathematibus. De his quidem perhibent, quod motus animi spiritus animales turbent, ut eorum influxus præpediatur. *Somnum* autem *nimum* putant efficere sanguinem crassum, caput replentem & cerebrum obstruentem; *nimias* contra *vigilias* fluidum nerveum dissipare existimant. *Nimiam quietem* propterea noxiam reputant, quod sanguinem reddat torpidum & univèrsum corpus flaccidum. *Retentam alvum* producere dicunt flatum, abdomen distendentes, coctionem impedièntes: unde cruditates, lymphæ impuræ & sanguis putridus (alii dicunt acris) generentur. *Nimias* denique *alvi excretiones* spiritus dilperdere & sanguinem reliquum vappidum reddere statuunt. De *retentis urina* & præsertim *sudoris rariore*, quod mirandum, legere licet accusationes,

XI.

Sic audivimus causam huius morbi proximam & immediatam, nempe obstructionem medullæ spinalis; audivimus quoque plures causas mediatas & procatarticas,

ticas, obstructionem illam producentes: iam deveniendum erit ad causas *symptomatum*, in quibus explicandis multum ac diu in hunc usque diem sudarunt, & tamen, quod modestia dictum sit, parum effecerunt. Dicemus autem de his symptomatibus & de vulgari eorundem ætiologia eodem ordine, quo signa §. IV. & V. enarravimus. *Capitis* amplitudinem & crassitiem derivant a copia spirituum animalium, qui quoniam in medullam spinalem obstructam influere non possint, eo uberius in capitis partes regurgitando influant, & ingenii vires ultra ætatis tenorem intendant. *Pectus* angustum & *cartilaginem ensiformem*, in altum erectam, ex eo deducunt, quod muscoli pectoris, ob succi nervosi influxum denegatum, non crescunt, ideoque non concedant, ut elongatæ costæ dilatare se possint. Cumque ob cordis & pulmonum obstaculum introrsum flexi nequeant: tum necessitate fieri putant, ut *sternum*, ob costarum cartilagine, antrorsum propellatur, & *cartilago ensiformis* elevetur, pectus autem angustum & acummatum reddatur, costæque, propter abundans nutrimentum, fiant nodosæ. *Abdominis* tumorem per magnitudinem viscerum, in hac cavitate reperiundorum, & præcipue per hepatis magnam molem explicant. Eandem viscerum abdominalium magnitudinem ad pectoris quoque angustiam contribuere iudicant, diaphragma sursum pellendo & pectoris costas per musculos abdominis deorsum trahendo.

XII.

Expositis causis symptomatum, in *trunco* corporis occur-

occurrentium, dicendum nunc erit de iis, quæ in *artibus* obveniunt. Primum audiamus explicationem *offium incurvatorum* valde laboriosam & perpolitæ eruditionis speciem præ se ferentem. Profecto GLISSONIVS non sine multo labore & profunda meditatione excogitare potuit demonstrationes suas mathematicas, quas *tractatu de rhachitide* profert, & typis æneis excusas exhibet. Judicat autem, *offium nutritionum inaequalem* esse causam incurvationis, atque hoc assertum per columnam tribus lapidibus, invicem sibi oppositis, exstructam, & ab omni latere perpendiculariter erectam, sequente modo illustrare contendit. Sicut supremus columnæ lapis inclinatur ad latus sinistrum, quando cuneus inter lapides duos inferiores a latere dextro intrudatur, eaque inclinatio adhuc magis augeatur, quando alter cuneus inter duos lapides superiores impellatur: ita etiam os ad latus sinistrum incurvari iudicat, quando latus dextrum nimium nutriatur. Licet autem hoc simile quam maxime claudicat, & a MAIOVIO, qui GLISSONII eruditionem alias magni habuit, pro ingenii commemento declaretur: probare tamen illud per methodum mendendi usitatam annis est. Putat nempe, Medicos concava *offium latera* per linimenta balsamica fricantes id efficere, ut nutritionis defectus in iis compensetur. Sicut autem GLISSONIVS in *ossa*, ita MAIOVIVS in *musculos* & quidem in eorum deficientem nutritionem, culpam coniicit. Putat enim, *ossa* quidem e. g. *tibiæ*, æquali augmento crescere, quia *solo sanguine* nutriantur, *musculos* autem *surales* infra supraque hisce *offibus*

bus affixos, pari vigore non crescere, quia ad illorum incrementum succus simul nerveus requiratur, qui autem hic deficiat ex supposita medullæ spinalis obstructione, undè porro concludit: musculos breves incurvare ossa longa, sicut chorda plectrum reclinet. Ad hoc ulterius illustrandum, simile petit ab arbore tenera, quæ crescens incurvetur, si inferius & superius recte quadam firmiter alligetur. Præterea methodum inungentem æque, ac GLISSONIVS, pro sententiæ suæ confirmatione in medium profert iudicatque, spiritus animales, in musculis deficientes, per balsamicorum applicationem restaurari. Quod simile, ab arbore desumptum, modum incurvandi veri similem redderet, & sine notabili claudicatione accurate adumbraret, si breves musculos non a passiva deficientis nervei succi causa, sed ab activa tonica compressione & constrictione, ad certum finem instituta, deduxisset. PETITVS, Parisiensis chirurgus, præter musculorum brevitatem, in sanguine quoque vitium accusat, iudicans, illum carere particulis salino-sulphureis, seu indole volatili, ideoque acredinem, (cur non potius vappam & mucorem?) concipere & ad flexibilitatem ossa disponere. Quam vero ob causam *epiphyses* seu ossium extrema adeo nodosa & quasi duplicata appareant, ita interpretantur, ut, quia muscoli legitime non nutriantur, materiam nutrientem eo largius ad ossa ferri putent, ubi ab extremitatibus, utpote mollioribus, facilius & copiosius, quam in reliquo osse duriore, recipiatur. *Flexionem spinæ*, licet hæc ad truncum pertineat, studio huc refer-

C

vavi

vavimus, quia MAIOVIVS ab eodem musculorum vitio eandem derivat, existimans, spinam in superiore parte a musculis, exterius affixis, introrsum, parte autem inferiore a musculis *psoadibus*, interius annexis & præpollentibus, extrorsum incurvari. Alii triplicem causam proferunt, scilicet laxitatem ligamentorum vertebrarum, flacciditatem musculorum, spinam extendentium, & magnitudinem capitis, quod pondere suo spinam eadem ratione incurvet, qua arbuscula a pondere quodam, supremæ illius parti appenso.

XIII.

Nunc restant *interiora viscera* eorumque symptomata explicanda. Generatim asserunt, viscera abdominis fere omnia proportionem excedere, in primis autem *hepar*. Ad hanc magnitudinem explicandam per quam docte in medium proferunt *angiōlogiam* anatomicam, & tam ex *neurologia* quam *angiologia* causam singularis horum viscerum incrementi operose demonstrare allaborant. Afferunt autem easdem rationes, quas in capite obtinere putant: nempe viscera abdominis succum nerveum a nervis intercostalibus & pari vago, e cerebro procedentibus, ideoque a supposita obstructione liberis, accipere, & ob hanc causam sanguinem sufficientem ad sui incrementum extra ordinarium habere. Interea miror, quod hic vir iudiciolus cum hac *angiōlogia* anatomica non coniunxerit experientiam & anatomiam practicam, qua edocemur, viscera abdominalia non omnia in omnibus rhachiticis proportionem excedere, sed licet non raro extenuatum & renes flaccidos esse. Tantum

tum abest, ut copiosius nutriantur, licet eiusdem originis nervos cum hepate habeant communes. Tantem *glandulas mesenterii scirrhasas* idem MAIOVIVS re vera doctiuscule, tam respectu *ortus* glandularum, quam earum *scirrhasæ* constitutionis explicat. *Ortum* quidem sequente modo docet: succum scilicet nerveum, debita fermentatione cum sanguine permixtum, putat in substantiam nutritiam & carneam transire; si autem nervus repletus succum suum, albumini ovi similem, in carniumplesuram effundat, hunc non fieri carnem, ob sanguinis requisiti defectum, sed in corpus glandulosum coagulari. Hunc ingeniose excogitatum glandularum ortum per sequens experimentum, in cane factum, confirmare intendit: videlicet nervum canis vulneravit, qui mox convulsionibus misere distortus, post tres autem menses dissectus, in vulnere antea inflictio glandulosam insignem concretionem exhibuisse sibi visus est. *Scirrhas* autem *glandularum mesenterii* ex his suppositis ita interpretatur: cum tantus a cerebro repleto succus nervosus per paris vagi & intercostalis nervos in abdomen transferatur, quantum in viscerum substantiam mutari non possit: tum succum istum in membranarum intersitia deponi, ibique strumas numerosas efficere putat. De *pulmonum* læsionibus silentium agit, quæ tamen ex iisdem suppositis seu potius fictis derivari possent.

CAPVT SECVNDVM.

I.

Hæc sunt specimina ætiologiæ laboriosissime quidem excogitata, sed veritatis suffragio destituta. **Talem**

lem operam sumunt inanem, qui irritis principiis imbuti symptomata morborum cum eorundem causis confundunt, omnesque motus auctos, in morbis plerisque occurrentes, non a motore quodam, in certum finem agente, sed a meris causis materialibus derivant, & activa symptomata a passivis non distinguunt. Quot damna exinde tam in pathologiam quam in ipsam morborum curationem redundant, *Excell. PRÆSES in conspectu suo pathologico* passim demonstravit, e. g. p. 24 - 26. Quod si enim omnino verum esset, ut medulla spinalis in quibusdam indurata per sectiones reperta fuisset, hanc tamen lationem non pro causa morbi proxima, sed æque, ac reliquas viscerum depravationes, pro symptomate habere possemus. Nam sicut in rhachitide lentescens febris plerumque concurret, & reliquum corpus extenuat: ita succi quoque nervi tenuiorem partem per motum caloris febrilem dissipari, (daß das Mark in den Weinen verdrohne, wie es im Sommer dürrer wird,) vero est simillimum. Cumque pleraque in vulgari rhachitidis ætiologia tantum supposita, non autem probata sint, e. g. quod ossa toto sanguine nutriantur, quod succus nervosus sit nutritius & ad augmentum reliquarum partium necessarius: tum veriorum pathologiam hic meditandam subministrabo. Nam opposita iuxta se posita magis illucescunt.

II.

Quem admodum viri perspicaces sub finem elapsi & initium præsentis seculi de vulgari morborum explanatione multum dubitare aliamque pathologiam excogita-

gitare inceperunt: ita morbum quoque nostrum ex aliis fontibus derivare studuerunt, saltim haud difficulter perviderunt, quod GLISSONII *alogotrophia* seu inæqualis *assum* nutritio sit *alogolalia*, id est, irrationalis locutio & ingenii fictio, quia rationem non reddidit, cur partem eorum convexam plus nutriri quam concavam putaret. Et licet MAIOVIVS sententiam suam, nempe *deficientem musculorum nutritionem* per rationes anatomicas & pathologicas explicare atque per demonstrationes mathematicas corroborare intenderit; facile tamen viri docti perviderunt, quod illa ætiologia a GLISSONIANA parum differat, quodque itidem acute quidem excogitata non autem vere probata sit. Quare recentissimi auctores, quando ad rhachitidem explicandam perveniunt, potius tacent, saltem leviter & generatim de eo exponunt, quam eiusmodi fictiones reperunt.

III.

Ex eorum numero est præcipue BOERHAVIVS, qui in explicandis huius morbi causis & symptomatibus pleraque sicco pede præterivit, & id ipsum exemplo suo confirmavit, quod discipulis suis in collegiis sæpius commendare solebat; nempe ea phænomena, quæ mechanice explicari non possint, esse prætermittenda, & docta quadam ignorantia dimittenda. Si enim *aphorismos* eius de *cognoscendis & curandis morbis* consulamus, rhachitidis quidem causam proximam generatim indicavit, nempe *cacochymiam mucosam & frigidam*, latente forte leni labe venerea permixtam, cum laxa partium firmarum fabrica; de symptomatibus autem singularibus

singulariter explicandis altum egit silentium, haud dubie prævidens difficultates, per hypotheseos mechanicæ rationes nullo modo solvendas. Eadem fere via inaccessit Excell. BRENDÉLIVS, qui *dissertatione de rhachitide*, abhinc sex mensibus Göttingæ habita, doctè quidem de hoc morbo scripsit, multam ~~anatom.~~ anatomicam ostendendo, & præcipuos de eo scriptores allegando; in ipsa autem causarum dictione admodum discrete se gessit: non solum enim *alogotrophiam ossium GLISSONII* sed etiam *musculorum MAIOVII* aliorumque quorundam placita in dubium vocavit. Præterea cum plures causas huic morbo generando aptas enarrasset, cordate sane subiungit, *non difficile esse, multa hic conicere*. Igitur sicut rhachitis cum symptomatibus suis plane singularibus pure *mechanice* inexplicabilis est: ita *organice* omnia huius morbi phænomena congruenter & apposite explicari posse confido, & sequentibus ad oculos ponere annitar.

IV.

In hunc finem generalem morborum definitionem quam Excell. PRÆSES in conspectu suo theoretico-practico tradit, præmittere & deinde ad præsentem affectum applicare commodum iudico. *Morbus, inquit, est status præternaturalis hominis vivi, in partibus tam fluidis quam solidis, utrarumque crasin & mobilitatem ledens: concurrentibus variis symptomatibus, que vel a materiali noxa, vel a motibus principii vitalis conservatorii, materiali noxe oppositis, ultra gradum naturalem plerumque auctis, variis remissis, dependent.* Tria in hac definitione sunt perpendenda: primum morbus ipse seu status

status præternaturalis in partibus tam fluidis quam solidis materialem noxam fovens; deinde *symptomata activa*, nempe motus principii vitalis conservatorii, materiæ peccanti oppositi, seu (ut veteres iam loquuti sunt) pugna naturæ cum morbo expellendo; denique *symptomata passiva*, quæ ex hoc conflictu redundant & non solum a materiali noxa sed etiam potissimum a symptomatibus activis seu a naturæ conatibus & laboribus, plerumque dolorificis, non raro impetuosius dependent. Ad hæc tria momenta in morbo quoque nostro explicando ego nunc respiciam.

V.

In rhachitide quid sit, quod *morbi nomine* veniat, dextra indiget explicatione, ne symptomata passiva, ut plerumque fieri solet, pro ipso morbo habeamus. Qui vocis etymologiam considerant, in vitia corporis externa & præcipue in spinam dorsi aliasque ossium deformitates oculos suos coniiciunt, ac propterea rhachitidem definiunt per nutritionem inæqualem & hinc dependentem ossium pravitatem malamque conformationem. Quoniam autem eiusmodi descriptiones, ut ita loquar, superficiales viam ad solidam ætiologiam præcludunt, interiora viscera magis respicere atque ex iis causas eviscerare conveniet. Verissimum est assertum, quod rhachitis *plerumque* sit productum & consequentium seu summus gradus atrophix, ideoque ex iisdem causis derivanda. Quamvis enim passim occurrant rhachitici, qui sine prægressa atrophia in talem morbum coniecti sunt: a potiori tamen sit denominatio,

tio, & sectiones cadaverum uberrime docent, quid viscera in recessu habeant apud eos rhachiticos, qui tandem hoc morbo succumbunt. Ergo hoc loco non dicam de talibus, quorum afflictio a meris externis & semi-violentis, vel, si forte majoris, aliquando ab hereditariis causis originem sumit, sed de iis, qui ex viscerum præcipue abdominalium labe in eum atrophix gradum pervenerunt, qui usitatissima autorum acceptione rhachitis appellatur. Hac enim ratione clarius perstrari poterunt tam ipsius morbi, quam præcipuorum illius symptomatum causæ & connexiones.

VI.

Causam atrophix incipientis *materiam* in vitii vasorum lacteorum modo primi, modo secundi, modo utriusque ordinis consistere, & glandulas mesenterii scirrholas reddere: nemo facile dubitat pathologorum, quia per innumeras fere sectiones id habent confirmatum. Quo plura autem horum vasorum lacteorum sunt obstructa, eo magis sufficiens corpori nutrimentum præcluditur. Quare principium vitæ seu naturæ, corporis sui necessitatibus prospiciens, excitatur & cogitur, ut contra hanc materialem causam, vitæ interitum minitantem, duobus suis armis infurgat, videlicet motibus auctis tam in solidis quam fluidis partibus. In solidis partibus, præcipue in artubus & per tractum spinæ dorsæ, motus tonicus ad spasmodum usque gradum intenditur, & hac ratione partes fluidæ a peripheria ad viscera interiora & quidem speciatim ad loca periclitantia copiosius diriguntur & restringuntur, eum nempe in

in finem, ut materiale vitium abstergatur, resolvatur, discutiat & excussioni commoda reddatur. Nemo hic putet, hanc specialem & copiosorem humorum directionem ad certa & selecta loca repugnare circulationi sanguinis: a quo enim tempore motus tonici doctrinam & usum clarioris lucis fecit STAHLIVS, eiusmodi cogitata & obstacula plurimum evanuerunt, & nemo, quantum scio, hanc veritatem hactenus impugnare ausus est. *Conf. disert. eius de motu tonico*, in qua per leges hydraulicas demonstratur, quam facile & commode fieri possit, ut partes fluidæ per solidarum moderamen in alium locum parcius, in alium autem copiosius pellantur, impellantur, perpellantur, & hac ratione impuritates, ibidem hærentes, abstergantur.

VII.

Eadem actio & specialis humorum directio contingit quoque in pluribus aliis morbis, præcipue in febribus paroxysantibus: in illis enim versus tempus novæ accessionis vel potius novi laboris naturæ motus tonicus adeo intenditur, ut in extremis artuum & in spina dorsif molestæ tractiones & dolores spastici sentiantur; in partibus autem interioribus, ad quas humores copiosius restricti sunt, angustantes oppletiones tam diu sentiuntur, donec labor absterfivus hac vice absolutus est, & intensio motus tonici in peripheria relaxatur, humoresque motu contrario ex interioribus partibus ad exteriores iterum ducuntur. Has motuum alterationes & sanguinis variantem distributionem in omnibus quidem morbis observamus, sed non omnes ex genuino fonte deri-

D

deri-

derivamus. Plerumque enim id, quod sapientis naturæ est, materiæ peccanti tribuimus, ideoque non raro ad incongruam medicationem prolabimur. Vbi cumque in morbis motus, licet admodum molestus sit, ille non a materiali noxa sed a principio vitali propter & contra materiam peccantem institutus, derivari debet. Est nempe medicus internus, natura morborum medicatrix, contra morbos per motus suos laboriosos pugnans, & plerumque convenienter agens.

VIII.

Itaque, ut ea, quæ modo dicta sunt, ad supra traditæ definitionis incudem revocemus, *morbum* seu causam *proximam*, in rachitide peccantem, habemus viscerum interiorum præcipue abdominalium, qualemcumque depravationem; *symptomata autem activa* sunt motus tam universales febriles, quam particulares spastici per artus & tractum spinæ dorsæ sulcitati, hostique materiali expellendo oppositi.

IX.

Sub hoc naturæ cum morbo certamine ac conflictu non solum multa incommoda, sed sæpius quoque pericula (uti in bellicis rebus fieri solet) exoriuntur. Quæ accidentia commode appellantur *symptomata passiva*; quorum longe plura in rachitide a *symptomatibus activis*, seu a motibus naturæ pugnantibus, quam quidem ab ipso morbo proveniunt, de quibus eventibus nonnulla specialim significabo. Ab ipso morbo, seu a causa materiali proxima necessario proveniunt nutritionis defectus, tabida corporis consumptio & virium prostrationes, quia mate-

materialis illa noxa vias obstruit, per quas chylus seu materia nutriens ad sanguinem ferri debet. Contra a *Symptomatibus activis*, seu a laborioso naturæ actu inter pugnam oriuntur sequentia symptomata passiva, & quidem adeo manifeste, ut hæc derivatio vulgarem ætiologiam facile refellere posse mihi videatur. Enarrabimus autem primum, quid a partibus fluidis, & deinde quid a solidis incommodorum & accidentium introducat. *Fluida*, quæ per spasmos periphericos ad interiora in salutarem finem pelluntur, loco resolutionis, absterfionis & discussionis, cum materia hostili se coniungunt, & sic stases & obstructions augent. *Die Hülfss-Troupen schlagen sich zu dem Feind, und verursachen doppelten Schaden.* Imprimis autem viscera abdominalia a copiosa sanguinis oppletione moleste obruuntur, distendantur & infarciuntur: Vnde non solum eximius abdominalis tumor, sed denique etiam mirabilis illa viscerum metamorphosis, quam cadavera secta monstrant, introducit. Præ aliis *hepar* ad ingentem molem expanditur, quod eo minus mirandum, quia hoc viscus apud infantes ordinarie iusto maius est, & utrumque eorum hypochondrium replet. Sic etiam eximiam capitis expansionem & crassitiam facile explicare possumus; quia præter sanguinis ad interiora repulsi & accumulati expandentem causam (a magnitudine arteriarum & venarum iugularium dignoscendam) aliæ quoque rationes accedunt. Caput enim quando cum reliqua corpufculi infantilis mole comparatur, proportionem notabiliter habet maiorem, & hæc excedens amplitudo

eo magis in oculos cadit, quo manifestius reliquæ corporis partes in hoc morbo tabe consumuntur.

X.

Quid autem de *ingenii* acumine, quod eiusmodi infantes præ mature offerunt, sentiendum erit? si perpendimus, quod in aliis quoque chronicis infantum morbis, in quibus hæc capitis moles quam longissime abest, (haben vielmehr spize Köpffe,) idem præcox ingenium manifestius sese exerat, facile intelligimus, a copioso spirituum animalium affluxu, caput ultra modum nutriende, expandente, & functiones animales nobilitante, hunc effectum minime dependere. Ergo alia huius intellectus præ maturi erit causa, nempe notissima illa: *vexatio dat intellectum*. Sicut enim omnes in corpore nostro actus & motus ab uno eodemque præside & direttore dependent, mirabilique connexionie coherent, ita neminem fugit, quod functiones animales insigniter afficiantur & excitentur, quando negotia vitalia in periculo versantur, de qua mentis in hoc morbo affectione satis testantur impatientia, indignatio, morositas, frequentes vagitus, aliaque animi pathemata, quæ in eiusmodi tenellulis ægrotis observantur. Si quis vero hominem facit automaton, & non erubescit afferere; quod memoria, imaginatio & aliæ mentis operationes necessitate mechanica fiant, ille Lutheri philosophiam & iudicium de infantibus sic dictis suppositivis non adeo improbat. Vid. colloqu. mental. cap. IX. ubi de tali infante seu potius puero duodecim annorum refert, quod actiones animales, vitales & natura-

torales exercuerit, & tamen non nisi massa carnis fuerit, in qua non sit anima, ideoque sine metu homicidii in aquis suffocari possit. Sed deferemus hoc philosophandi genus, & ad symptomatum passivorum ulteriorem explicationem progrediemur.

XII

In partibus solidis spastica & rigida musculorum & tendinum agitatio & contractio efficit, ut ossæ partes, quæ in ejusmodi teneris infantibus admodum molles sunt, varie flectantur, incurventur & disjungantur. Ex his intelligimus, cur rhachitis strictè dicta seu depravatio habitus externi & partium ossæarum sit morbus infantilis, in reliquis autem ætatibus non nisi a causis violentis (ad quas angustæ virginum cataphractæ etiam referri possunt) provenire soleat. Quamvis enim adultiores spasmis subinde enormibus divexentur, ossium tamen incurvatio aut dislocatio minime in illis contingit, ob robur, quod ossæ partes in iis acquisiverunt. Hæc ratione breviter quidem musculorum pro causa incurvationis ossium agnoscimus, non autem ΜΑΙΟVΛΙ *passivam*, a defectu nutritionis ortam, sed *active* contractam, & a natura in salutarem finem productam. Ceterum ad rarissimos casus pertinere putato exemplum illud, quod hoc ipso die, quo hæc scribuntur, cum *Excell. PRÆSIDE* communicatur. Scilicet refert filius litteratus de parente suo, viro septuaginta & quinque annorum, quod abhinc sedecim annis post spasmos vehementes tibiam pedis dextri admodum incurvatam acceperit, de reliquo autem bene valeat.

XII.

Non solum autem labores isti spastici incurvandis, dislocandis & deformandis ossibus ansam præbent, sed etiam in partibus externis, præcipue in iuncturis seu articulis sensibilibus, tumores & accretiones deformes efficiunt, Germanice doppelte Glieder, Höcker, frummen Rück-Grad, ausgewachsene Schulter und Hüften. Spasmi enim excitant insignes dolores, quos infantes clamoribus suis frequentibus produnt; hi autem dolores naturam provocant, ut partibus hisce afflictis succurrat, & per humorum affusionem eas demulceat & cruciatus mitiget. Quare motu nunc retrogrado incedit, nempe motum tonicum in externis partibus hætenus intensum iam relaxat, & sanguinem ab interioribus partibus ad exteriores copiosius dirigit. Hac autem ratione humorum accumulatio in externis partibus eadem fere incommoda parit, quæ ab eorum versus interiora restrictione antea generabantur: videlicet loca illa afflicta, quibus succurrere debent, tumoribus & accretionibus onerantur. Nam capita ossium, valde adhuc mollia & cartilaginea, per copiosum talem humorum affluxum molliora redduntur, intumescunt & quasi duplicata euadunt. Eadem plane ratione vertebræ spinæ dorsæ distortæ uberius augmentum accipiunt, & collarum extrema sunt nodosa.

XIII.

Veram & genuinam esse hanc symptomatum *passivorum*, a motu tonico, iam intenso iam relaxato derivatorum, explicationem, per ea quoque confirmamur phæ-

phænomena, quæ circa juncturas adultiorum passim observantur. Quando enim strenui labores manibus perforuntur, & in iisdem dolores excitantur: *natura* afflictis hisce partibus uberiore humorum affluxu succurrit. Sic quando parturientes sub labore difficili manibus suis manubria vehementer contrectant, & pedibus fulcimenta fortiter concutiunt: tunc mox post laborem affluxum humorum uberiorem in istis partibus experiuntur. Vnde nodosos tumores circa carpos, *die Rindes-Arme*, & varices in pedibus, *die Rindes-Beine*, sæpius reportant. Non minus luculentum hujus asserti testimonium præbent motus spastici arthriticorum: Quando enim hi dolores spastici ægrotorum manus diu affligerunt: digitorum phalanges articulis suis ita flectuntur, incurvantur & contrahuntur, ut per ejusmodi contracturas plane deformentur. Præterea circa carpos nodosæ accretiones eueniunt. Idem quoque in pedibus podagricorum contingere notum est, utpote qui post varios demum cruciatus nodosas collectiones reportant. Et quid notius est, quam repentina humorum affusio & quasi effusio in illa loca, quæ per causas quasdam externas dolore quodam afficiuntur? Cujus utilem imitationem intendimus per *ligaturas partium*: Si enim v. g. enormem hæmoptysin compescere & sanguinem ab interioribus ad exteriores partes vocare cupimus; tum has ad sensibilem usque dolorem ligamus, & mox circa ligaturas eximiam humorum affusionem deprehendimus.

XIV.

Quod denique ad universalem peripheriæ *atoniam* attinet, quam cutis laxa, collum flexile, caput nutans, & reliquæ ad movendum & incedendum impotentia significant, quamque tum demum observamus, si Rha-chitici a labore suo spastico remittunt: ea adeo usitata, propria & congruens est mortalium actionibus, ut id, quod alterna requie & remissione caret, longius durare non possit. Itaque quando natura spasticis suis motibus multum ac diu cum hoste pugnavit, ac eundem vel superavit, vel nullo labore expugnabilem deprehendit: tunc fatigata tandem & viribus exhausta motum tonicum relaxat, functiones vitales languide administrando.

XV.

Superfunt quidem nonnulla symptomata passiva, inprimis circa mediam cavitatem interne & externe occurrentia, quæ ad hanc ætiologiæ incudem adhuc revocari deberent; e. g. qua ratione abdomen inflatum diaphragma sursum premendo pulmones angustet, respirationem difficilem reddat, infarctus sanguinis ibidem efficiat, & sic naturam ad spasmos musculorum pectoralium &c. excitando universam illam scenam aperiat, quæ tandem carinam quasi inversam in thorace formet: lubens autem illorum evolutionem prætermitto; quia eodem modo eademque facilitate per motus tonici alterationes & humorum copiosorem affusionem explicari possunt. Quare cuiusvis meditationi & applicationi illa relinquo. Placet autem hoc caput finire, compendio eorum, quæ hætenus prolixius dicta sunt: Rha-

Rhachitis, quatenus est auctior gradus atrophix, pro
 causa proxima habet obstructionem illarum viarum, per
 quas chylus sanguini advehitur: Vnde corporis nutri-
 tio impeditur, & vita periclitatur. Ad hoc periculum
 avertendum & obstructionem referendam natura, mor-
 borum optima medicatrix, motum tonicum in periphe-
 ria spastice intendit, & sanguinem ad loca periclitantia
 eum in finem copiosius dirigit, ut tenuiores seu serosæ
 illius portiones, ibidem secretæ & percolatæ, moleculas
 obstruentes penetrent, resolvant, abstergant, detrudant,
 discutiant, & hac ratione vias obstructas aperiant. Hic
 finis in aliis quidem obtinetur, in aliis autem obstru-
 ctio per copiam sanguinis, viscera interiora nimium
 opplendo, distendendo, infarciendo & corrumpendo,
 potius augetur. Qui sinister eventus laborem naturæ
 adhuc magis excitat, & motus spasticos ad extrema usque
 intendit: Vnde mollia infantum ossa incurvantur & dis-
 ticiuntur. Quoniam autem extremus hicce labor infi-
 gnes dolores, per artuum & spinæ dorsi regionem præ-
 cipue excitat: natura cogitur, ut ordine inverso & qua-
 si retrogrado nunc incedat, partesque externas relaxan-
 do, humores ab interioribus ad exteriores dirigat. Sic
 humectando & demulcendo dolores quidem sedantur,
 in ossibus autem partibus, præcipue circa articulos & ver-
 tebras spinæ dorsi, deformes læpius accretiones produ-
 cuntur.

CAPVT TERTIVM.

I.

Ante, quam Therapeuticam huius morbi tractationem
 aggrediar, ratione *prognoscas* monere placet, quod
 hic

hic infantum morbus valde pertinax fit, & solius naturæ opera non facile superetur. Equidem *recentior* atrophiam a diætâ incongruente originem trahens, & obstructio-
nem *tunica villosa* leviter efficiens, sponte natura aliquan-
do solvitur, & quidem per humores a peripheria affu-
sos, qui abluunt, & materias obstruentes per leves di-
arrhœas excernunt. Quando autem hæc obstructio per
vasa lactea & glandulas mesenterii altiores radices egit;
curatio valde contumax redditur: Interim tamen sæpe
contingit, ut remediis congruentibus, per plures heb-
domadas continuatis, tandem superetur. Quando au-
tem ad eum gradum pervenit, ut rhachitis strictè dicta
accedat; omnem plerumque respuit curationem: quia
in hoc casu viscera (quod signa superius notata docent)
valde corrupta, nempe concreta, scirrhosa & ulcerata
sunt. Hoc non obstante dantur interdum rariora quæ-
dam exempla, in quibus viscerum labes, nondum adeo
gravis, sanatur, & ægri convalescunt, licet externi habi-
tus deformitas per totam vitam in nonnullis remaneat.
Quæ rhachitis a causis mere externis & violentis origi-
nem sumit: ea facilius restituitur & quidem: per machi-
narum applicationem & topicorum remediorum usum.

II.

Magni interest, huius morbi tractationem ita insti-
tuere, ut non solum genuinæ causæ sed etiam differentes
illius gradus respiciantur: sicut enim eiusmodi ægroti
non raro Medicis offeruntur; ita vix dici potest, quam va-
rie illi differant, symptomatibus eorumque gradu. Qui-
bus differentiis id tribuendum esse puro, quod curatio-
nes Medicorum non facile concordent, sed quot aurores,
tot

tot fere methodi occurrant. Itaque necesse erit, ut bene distinguamus & sic bene quoque curemus. In hunc finem triplicem respectum in curatione habendum esse iudico: vel enim atrophia est primi & levioris gradus, ubi tamen febricula concurrit, symptomata autem rhachitica, stricte dicta, seu externi habitus deformatio nondum manifesta; vel morbus altiorem iam egit radices, & tam viscerum qualescunque corruptiones, quam partium externarum deformationes, cum febre hecticodea habet coniunctas; vel denique rhachitis stricte dicta est solitaria sine morbo interno seu viscerum labe.

III.

Primo in casu sordes ventriculi & intestinorum per mediocre laxans educantur, & hoc vacuandi genus post quintum diem semper repetatur. *Indicata*, quibus huic *indicationi* satis facimus, sunt sirupus de cichorio cum rhabbaro & cum oxymele squillitico iunctus, item sirupus de spina insectoria, manna, sal Anglicanum, mercurius dulcis cum salibus mediis, magnopere hic laudandis. Reliquis diebus ad viarum chyliiferarum obstructions referendas omnis nervus intendatur. Huius indicationis *indicata* sint res solventia & aperientia, non quidem calida, attamen penetrantia, e. g. salia media, modo commendata, tartarus vitriolatus, arcanum duplicatum, sal centaur. min. abfinth. card. bened. & quoniam semper fere aliquid febrilis concurrat, cum his pulveribus salinis primo tempore nitrum depuratum, antimonium diaphoreticum & absorbens aliquod citratum misceri debent. Interdum autem loco pulveris adhibeatur mixtura quædam, infantibus non ingrata, ex tinctura antimonii, salis tartari, liquore terræ foliatæ tartari.

E 2

IV.

IV.

Hæc remedia quando frequente repetitione exhibentur, morbus in hoc leviore gradu intra trium vel quatuor hebdomadarum spatium ordinarie superatur, nec opus est, externa in subsidium vocare; convenit autem ad tonum roborandum martialia propinare, e. g. tincturam martis aperitivam LVDOVICI, crocum martis teneriorem STAHLII, cum sale quodam medio combinatum. Recip. tartar. vitriolat. drachm. i. croc. mart. serup. i. Misc. dos. VI-VIII-X. gran. Commodum etiam est, quando infantes adhuc lactantur, nutricibus laxantia & resolventia, eaque efficaciora exhibere, nempe extract. panchymag. CROLLII cum mercurio dulci, decocta ex rad. ari, cichor. chin. sarsaparil. pimpinell. alb. herb. capillar. arnic. veronic. heder. terrestr. Concurrente causa verminosa pulveribus tam laxantibus quam interdum resolventibus tuto & efficaciter mercurius dulcis immiscetur.

V.

Quando autem morbus altioris gradus est, ubi viscera iam periclitantur & febris hecicodæa concurrit: laxantia debent esse mitissima & febrilia temperata propinari. e. g. tempore remissionis exhibeatur mixtura ex essent. scord. vincetox. pimpinell. alb. æstuante autem febre sapius porrigantur ex sale medio, absorbente citrato & antimoniato fixo. Præterea decoctum aliquod abstergens & temperate balsamicum, infantibus acceptum, propinetur ex rad. ari, cichor. heder. terrestr. veron. teucriifol. Externa simul coniungantur, nempe abdomini imponatur emplastr. de ammoniac.

niac. FORETI & emplastr. saponatum BARBETTE, quod egregie resolvit & alvum relaxat. Quid autem porro remediorum externorum contra deformationes rhachiticas adhiberi possit, sequente paragrapho indicabitur.

VI.

Solitaria rhachitis, quæ vel sine morbo interno exorta vel post eundem superatum relicta est, non nisi externa remedia & subsidia postulat: in hoc enim statu bene valent deformati. Conducunt autem *balnea nervina* ex herbis coronariis, inter quas serpillum principatum tenet. Hac occasione mentio facienda est tam *superstitionis* quam *prestigiarum*. Quem admodum accursatio *incantationis* in pluribus morbis passim auditur: sic etiam in rhachitide hanc incusari causam notissimum est. Vnde frequentius audire licet, *das Kind ist berusen, über eine böse Stelle gebracht*. Quæ ætiologia paululum sublimior est illa, quam de infantibus supposititiis circumferre solent. Pleraque sunt superstitiosa & tam credulitatibus quam præiudiciis involuta; non omnia autem ad superstitionis censum referenda: dantur enim re vera morbi ex incantatione. Quare in casibus vere suspectis balnea ex herbis antimagicis, hyperico, sideritide, abrotano, antirrhino arvens. Stœchade citrin. conyza flor. violac. additis formicis parari possunt.

VII.

Magis autem excusandi sunt hac in re superstitioni, quam qui circulatoriis *prestigiis* ludunt, & ad auream praxin captandam credulos homines variis artificiis seducunt. Perhibent vulgo, eiusmodi infantes atrophicos influxui lunæ esse obnoxios, *es seyen Mond-Kinder*: unde

unde corporis augmentum prius capere non possint, quam lunæ impressio per arcanum quoddam artificium superata fuerit. In hunc finem certis lunæ phasibus media nocte aquas, & quidem flumine adverso, trinis vicibus hauriunt, ac tum indusium atrophici sudore madidum, eadem aqua lavant, & ad siccandum lunæ exponunt. Minime autem consultum est, in artibus hisce præstigiosis diutius immorari: quare ad alia externa præsidia progredior, cuius iudicio relinquens, qua cautione balnea præsentem morbo interno & hæctico dea febre sint adhibenda.

VIII.

Spiritus nervini, & linimenta balsamica cum frictionibus læpius & diu applicata multum quoque valent ad partes corporis in debitum situm ac ordinem reducendas. Sic etiam contactus *manus mortue* a quibusdam laudatur, iudicantibus, hoc remedium, quia scrofulas disscutiat, multo magis glandularum infarctus resoluturum esse. Præcipue autem in solitaria rhachitide commendari merentur artificiosa illæ machinæ, quæ pedibus incurvatis vario modo & variis inventionibus applicantur. Quo etiam referenda sunt peculiaria cataphractæ, quibus vitia thoracis & scapularum ab ulteriore incremento impedire cupiunt.

IX.

Tandem de congruente *dieta* dicendum erit. Quo simplicior eo melior illa confenda est: modo alimenta sint mollia & euchyla. Præcipue conveniunt decocta avenæ, hordei, iuscula leviter aromatizata, decoctum C.C. passulatum vel radice polypodii imprægnatum. Quando autem infantes adhuc sugunt, & lac nutricis vitio-

vitiosum iudicatur, ad correctionem illius absorbentia cum salibus mediis, & si non adeo sensibilis sit nutritrix, anticatarrhalia, essent. pimpinell. alb. succin. vincetox. propinari possunt. Quod ad potum attinet, non debet esse feculentus, neque noctu ieiuno ventriculum frigidus concedi, calidus autem e. g. infusum theiforme, quovis tempore conducit. Usitatum est, ut Medici in hoc morbo commendent potus generosos & pretiosos; qua commendatione haud obscure significant, cuius conditionis & stirpis sint plurimi rhachiticorum. Sic v. g. BOERHAVIUS commendat vinum Gallicum rubrum, vinum HIPPOCRATICVM, mummam Brunsvicensis, ale Britannorum, cerevisiam Batavam, duodecim florenorum pretio venalem. Certe si non essent ex numero divitum & honoratorum, longe alia cerevisia, nempe secundaria, commendari deberet.

TANTVM!

NOBILISSIMO ET DOCTISSIMO
DOMINO CANDIDATO
HERMAN. HENRIC. OVERBECK

FELICITATEM PRECATVR

PRÆSES.

Arduum est, CLARISSIME CANDIDATE, quod dissertationis argumentum elegisti, & TV ipse testis es earum difficultatum, quæ in conscribenda hac materia TIBI occurrerunt. Bis enim eandem elaborare debuisti: quoniam

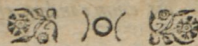
niam primum, quod mihi offerebas, specimen ad eam perfectionem, qua votis nostris satis fecisset, nondum scripta erat. Immo TV, de graviore disputationis continentia convictus, in malam minime partem sumpsisti, quod alterum studii TVI exemplar lima quacumque prosequutus sim. Interim TE non pemitebit laboris, quem hac quoque occasione sustulisti: Specimen enim & documentum publicum est TVÆ habilitatis. Quam quam etiam in examinibus Ordini nostro probatam feceris: iure merito decrevit, ut lauro doctorali caput TVVM vinciretur. Gratulor TIBI hanc dignitatem, & ut Deus eandem ad plurium aegrotorum salutem vertat, etiam atque etiam precor. Vale. D. D. 26. Oct. 1739.

S kann nicht anders seyn: wer sich dem Fleiß ergiebt,
 Der Weisheit Schätze sucht, die edlen Künste liebt;
 Der muß zulezt dafür den höchsten Preis erjagen,
 Und einen Perlen-Crans um seine Scheitel tragen,
 Du kanst, gelehrter Freund, hieson ein Zeuge seyn:
 Du scheuest keine Müß, Dein Fleiß war ungemeyn;
 Nun will Hygeens Hand auch dankbar sich erzeigen,
 Und giebet Dir dafür den Doctor-Hut zu eigen.
 So folgt auf Unlust Lust; auf Unruh süße Ruh.
 Ich freue mich mit Dir, und wünsche Glück dazu;
 Nun kann das Vaterland von Deinen selten Gaben
 Die schönsten Proben sehn, den größten Vortheil haben.

Mit diesem wenigen wolte gegen den Hren DOCTORAN-
 DVM, als seinen besonders werthgeschätzten Freund, seine
 schuldige Gratulation abstaten.

ABRAHAMVS ab HEIMBACH.

Med. Cult. Moeno - Francofurtensis,

Halle, Diss., 1739 (1)

ULB Halle
003 254 070

3

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
DE

RHACHITIDE

Von der

Englischen Krankheit

QVAM

AVSPICE DEO PROPITIO
ET CONSENSV ATQVE AVCTORITATE GRATIOSÆ
FACVLTATIS MEDICÆ
IN ALMA REGIA FRIDERICIANA

PRÆSIDE

DN. D. JOANNE JVNCKERO

PROFESSORE MED. PVBL. ORDINARIO

DOMINO PRÆCEPTORE ET PATRONO ÆTERNVM COLENDO
PRO GRADV DOCTORIS

SYMMISQVE IN MEDICINA HONORIBVS ET PRIVILEGIIS
DOCTORALIBVS LEGITIME IMPETRANDIS

H. L. C.

Anno MDCCXXXIX, d. Octobr.

PVBLICÆ AC PLACIDÆ ERVDITORVM VENTILATIONI SVBICIT
AVCTOR RESPONDENS

HERMANNVS HENRICVS OVERBECK

ALTENA - WESTPHALVS.

HALÆ MAGDEBVRGICÆ,

Typis IOANNIS CHRISTIANI HILLIGERI, Acad. Typogr.